

Hyvinvointitoimiala, perhe- ja sosiaalipalvelut

27.2.2019

Sosiaali- ja terveysministeriö

LAUSUNTOPYYNTÖ LÄHISUHDEVÄKIVALTARIKOSTEN SOVITTELU -RAPORTISTA

Pohdintoja STM/449/2019 Lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelu-raportista yhdessä Turun ensi- ja turvakodin Marak työryhmän jäsenen kanssa

Pohdintani taustalla ovat lähisuhdeväkivallan uhrien kertomukset Marak työryhmän asiakailta sekä työntekijöiltä. Lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelu vaatii tasalaatuisen koulutuksen koko Suomessa. Sovittelijoiden vuotuiset tapaamiset yhteisillä koulutuspäivillä edistävät myös erilaisen hiljaisen tiedon / hyvistä käytännöistä keskustelemisen ja ajankohtaisten asioiden jakamisen. THL mahdollistaa Marak työntekijöille lähinnä puheenjohtajille ja sihteereille tämän vuotuisen tapaamisen, mikä on osoittautunut tehokkaaksi yhteistyömuodoksi.

Sovittelu on toimintamuotonaan kustannustehokas ja pienten rikosten kohdalla kannattavaa toimintaa

Tärkeimmät painopistealueet ja kehittämiskohteet STM:n lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelu raportista

1. Sovittelijoiden koulutus pitää olla tasalaitaista riippumatta työntekijän sijainnista.
2. Lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelun seuranta. Usein tehdään ns käyttäytymissopimuksia ja seurantaa ei lyhyen prosessin aikana ehditä tekemään. Keskimääräinen aika sovittelukäynteineen n 25 päivää.
3. Sovittelua pitää harkita hyvin tarkkaa eron jälkeisen vainon kohdalla. Ei vapaaehtoisia sovittelijoita. Ohessa perusteluja.
  - Väkivallan toistuvuus mainitaan läpi raportin lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelun poissulkukriteerinä. Eron jälkeinen vaino on lähisuhdeväkivallan muoto, jolle tyypillistä on tekojen toistuminen, pitkäaikaisuus (keskimäärin n. 2 vuotta) ja syklistyys. Vainotekojen muoto ja vakavuus vaihtelee, sisältäen myös positiivisia muotoja esim. lahjojen lähettämistä tai kiintymyksenosoituksina näyttäytyviä tekoja.
  - Vainon katkaisemisessa olennaista on tekijän ja uhrin väliset kohtaamiset ja niiden välttäminen. Lähtökohtaisesti jokainen kontakti uhrin ja tekijän välillä voi kiihdyttää vainoa. Tekijälle voi riittää se, että hän jotain kautta saa yhteyden uhriin. Jatkuvat yhteydenotot eri viranomaisiin (lastensuojelu, poliisi), oikeuskäsittelyt ja mahdollinen

sovittelu ovat vainon uhrien kokemuksia jatkuvasta häirinnästä ja vallankäytöstä. Eri-laisten prosessien ylläpitäminen voi olla vainoajan pyrkimystä vaikuttaa uhrin elämään ja voidaan katsoa vainokäyttäytymiseksi.

- Erityistä huomiota tulisi kiinnittää eron jälkeisen väkivallan tutkinnassa siihen, että tekojen jatkumo ja toistuvuus tunnistetaan. Vainoaminen on koontirikos ja juridisena ilmiönä kokonaisuus. Muun muassa lähestymiskiellon rikkominen, kotirauhan häirintä, viestintäsalaisuuden ja -rauhan rikkominen, salakatselu, pahoinpitely, lievä pahoinpitely, yksityisyyden loukkaus, mustamaalaaminen ja kunnianloukkaus ovat usein osa vainoa, joita yksittäisinä tekoina voidaan ohjata sovitteluun ja tekojen jatkumo jää tunnistamatta.
- Eron jälkeinen vaino on usein perhe- tai parisuhdeväkivallan jatke ja parisuhteen aikainen vallankäyttö ja pakottava kontrolli - mahdollisesti ilman fyysistä väkivaltaa – on voinut jatkua pitkään. Ex-kumppaneiden valtasuhteiden ja pitkään jatkuneen henkisen väkivallan tunnistaminen ja uhrin voimavarojen ja traumatisoitumisen arvioiminen tarvitsee aikaa ja useita tapaamiskertoja kokeneeltakin ammattilaiselta. Eron jälkeisen väkivallan kohdalla toimivinta on ohjata uhri ja tekijä tukipalveluihin. Erittäin positiivista oli kehittämissuunnitelmassa palvelutarpeen arviointi jo poliisin toimesta sekä yhteistyön kehittäminen yli sektorirajojen.
- Vainoajat sitoutuvat heikosti tuki- ja hoitopalveluihin, siksi saattaen vaihto palveluihin on tekijän avun saamiseksi tarpeen. Vainoajan kohdalla ns käyttäytymissopimus huono valinta. Käyttäytymisen muutos prosessiin tarvitaan palveluja ja nämä palvelut eivät ole tasalaitaisia Suomessa vaan palvelut vaihtelevat kunnittain.
- Vainoajilla on poikkeuksellisen voimakas omantoiminnan oikeutus ja kyvyttömyyttä reflektoida omaa toimintaa tai asettautua uhrin asemaan. Nämä ovat menestyksenkään sovittelumenettelyn edellytykset.

Marjukka Takala

Turun kaupunki Hyvinvointitoimiala
Ehkäisyneuvola
Marak työryhmä